

VALTAKAUSI

JENNI TOIVONIEMI

JENNI TOIVONIEMI

Valtakausi

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

HELSINKI

© JENNI TOIVONIEMI JA WSOY 2022
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
ISBN 978-951-0-47899-8
PAINETTU EU:SSA

*Ystäville. Niille, joiden kanssa kuljettiin osa matkaa.
Ja niille, joiden kanssa matka jatkuu.*

*Me tiesimme kaiken elämästä ja rakkaudesta.
Meillä oli yhteinen tapa puhua,
yhteiset mielipiteet ja yhteiset pelot. Me halusimme
sulautua yhteen ja onnistuimme siinä melkein.
Me juhlimme viimeistä päivää ja sammuimme vieretysten.
Maailma surisi ympärillämme tahtoen mukaan.
Me katsoimme toistemme ohi hämmentyneinä, eksyneinä.*

SYKSY

Bambi

Yleensä tiedän, ketkä ovat minun ihmisiäni jo ennen kuin heillä on siitä aavistustakaan. Helenan kanssa on toisin.

Istun yksin tunnin alussa. Kamera on vielä kiusallisesti lukitun oven takana varastossa, ja minä olen tässä yksin, näytillä. Tunnen kaikki kasvot, tiedän jopa useimpien nimet, vaikka salaan sen joskus. Olen puhunutkin melkein kaikkien kanssa, onhan tämä jo kolmas yhteinen vuotemme lukiossa. Mutta yksikään heistä ei ole minun ihmiseni. Minun viereeni ei uskalla istua kuka tahansa. En ole vielääkään hyvä näissä tilanteissa, vaikka ajan myötä se on alkanut helpottaa. Siitä ei ole kauan, kun viimeksi näin painajaista, jossa minut oli palautettu vantaalaiselle yläasteelle. Aikaan, jolloin ei vielä ollut sitä, mitä tarkoitamme, kun sanomme »me».

Juuri ennen tunnin alkua Helena tulee, posket juoksemisesta punaisina, tukka suihkusta märkänä. Hän istuu viereeni niin kuin se olisi maailman luonnollisin asia. Tunnen siitä suurta kiitollisuutta. Katson hänen täydellistä profiliaan, kun hän seuraa luokkaan astuvaa opettajaa. Tunnen, että jokin muuttuu nyt, uusi polku aukeaa, tai ikkuna tai universumi. En ole tutustunut Helenaan näiden kuluneiden kahden vuoden

aikana, emme ole vaihtaneet montaakaan sanaa. En oikeastaan tiedä miksi, paitsi että meillä ei ole juuri ollut yhteisiä kursseja, enkä ole nähnyt häntä kiinnostavien ihmisten seurassa. Olen tietenkin huomannut hänet, kuten kaikki, sillä hän on kaunis. Kaunis itsetiedottomalla tavalla, joka raivostuttaa meitä, jotka emme usko kenenkään voivan olla niin tietämätön vallastaan. Tai traagisen kaunis, lohdutan itseäni. Jos on noin kaunis, ei voi koskaan tietää, rakastavatko ihmiset vain himoamaansa pintaa vai jotain sen alla. Voiko niitä asioita edes oikeasti erottaa toisistaan? Helena ei näytä nauttivan katseista. Hän yrittää peittää suuret rintansa paksujen villapaitojen alle, punastuu kun häneen kiinnittää huomiota ja samaan aikaan liikkuu sulavasti keinuen kuin nuori sorkkaeläin. Helenea ei voi olla katsomatta, mutta tänään näen hänet ensimmäistä kertaa.

Saamme paritehtävän. Helena kääntyy puoleeni kietoessaan tukkaansa solmulle niskaan. Helena hymyilee, ja tiedän, että hänestä tulee minun ihmiseni.

Tehtävän aihe on »Muodonmuutos». Otamme kaapeista kamerat ja mustavalkofilmiä. Meillä on neljä tuntia aikaa, ja ehdotan, että menemme kotiini kahville miettimään tehtävää.

Helena heittäytyy polvilleen tervehtimään Pastoria, joka kokeilee lempeästi hampaillaan Helenan nenää ja kehrää. Kaivan kameran laukustani, laskeudun mahaleni ja kuvaan Helenan ja Pastorin kohtaamista. Kissa näykkii hampaillaan Helenan korvaa kuin kuiskaisi hänelle jotain. Helena on mukana leikissä ja kuiskaa nyt puolestaan jotain Pastorille. Kaivan laukustani

kulmakynän ja maalaan Helenalle nenän ja pari viiksi-karvaa. Kuvaan, maalaan Helenalle lisää viiksiä. Sitten kissa kyllästyy.

Vesi kiehuu kattilassa. Lusikoin afrikahvia kuppeihin. Maitoa ei ole. Helena venyttää harmaan villapaidan hihat käsiensä suojaksi ottaessaan kiinni kuumasta kupista. Toisella poskella viikset, tukka irronnut solmulta, minä rakastan häntä jo nyt.

Totean, että meidän pitää keksiä jokin toinen idea, sillä niin paljon kuin kissoja rakastankin, ne ovat klišeisiä kuvissa. Mietimme ja mietimme. Yksi tunti on jo kulunut, meille tulee kiire. Helenan siniset silmät tummuvat, hän on keksinyt jotain: me kuvaamme muuttuvamme toisiksemme. Minä sanon, että ei, me sulaudumme yhdeksi. Minun kiharoitani täytyy suoristaa, Helenan kiiltävää, suoraa tukkaa vähän kihartaa, tarvitaan meikkiä ja vaatekaappini peiliovia, valoja ja erityisesti varjoja, vaatteiden riisumista ja pukemista. Tulos on hyvä. Pimiössä meistä tulee yksi.

Antti

On pakko päästä Bambin luo. Kenenkään toisen seura ei auta tähän oloon. Vaikka tämän illan tyttö oli selvästi helpottunut siitä, etten jäänyt aamuun, vatsassa on sama tuttu reikä, kuin tuulisi läpi. Sonian jälkeen seksistä on ollut vaikea saada helpotusta. Mun pitäisi lakata hurmaamasta tyttöjä, lopetettava uskottele-
masta, että musta olisi enempään kuin satunnaiseen panemiseen. Vaikka juuri siitä hurmaamisesta mä olen ne kiksini saanut jo kauan. Kuutosluokan kesän tennisleirin jäljiltä en ollut enää paksu poika ja tytöt katsoivat mua toisin. Silloinko se jo alkoi, kehä, jossa hurmasin ja menetin kiinnostukseni heti kun hurmaus oli suoritettu. Aina tuli kyyneleitä, aina kadutti ja aina mä jatkoin.

Yö ei ole vielä taittunut aamuksi, mutta ei Bambi pistä pahakseen. Soitan summeria, heittelen pikkukiviä ikkunaan. Bambi ei ole kotona. Mutta Bambi tulee aina kotiin ennen aamua, tiedän sen, sillä mä olen odottanut näillä portailla ennenkin.

Mä en mitenkään pysty menemään kotiin ja heräämään siihen miten äidin imuri kolisee paheksuvasti huoneen ovea vasten. Kulis on vittumaisesti liian lähellä, että saisi muutettua pois kotoa ja liian kaukana, että jaksaisi

kävellä yöllä kotiin. Oikeastaan mä vihaan sitä taloa, siitä näkyy kilometrin päähän juuri se semmoinen juppius ja uusrikkaus, mitä faija ja mutsi edustaa. Se, että ei olla mitään alkuperäisiä kulislaisia syntyjään, ihan niin kuin alkuperäisyys edes olisi jotain hienoa. En ole halunnut viedä sinne kavereita enää ala-asteen jälkeen. En halunnut, että kukaan katsoisi sitä taloa ja mua ja ajattelisi, että tosta mä tulen. Mutta siellä mä yhä vaan asun, vaikka sivarissa esitänkin köyhää hippiä.

On tosi kylmä, kello tulee kuusi, miksei Bambi jo tule. Entä jos se olisikin löytänyt jonkun, jonkun jonka vieheen jäädään nukkumaan. Ajatus on mielisairas. Bambi ei ole koskaan lähtenyt keneenkään meistä. Bambilla on rautaiset rajat, eikä Bambiin oikeestaan edes yhdistä seksiä, vaikka se miten viekoitellen istuisi polvelle. Se oli niin nuorikin silloin kun me tutustuttiin, lukion ekalla ja me oltiin Kain ja Johanneksen kanssa abeja. Mutta se oli jo silloin, viisitoistavuotiaana, jotenkin tosi nuori ja tosi vanha. Pikkusisko ja isoäiti yhtä aikaa.

On Bambilla miehiä, vaikkei se koskaan esittele meille ketään. Tiedän sen, koska olen Bambin sunnuntailoinen. Olen todistanut, kuinka se joskus tulee kotiin vasta aamuyöllä, vaikka se olisi jättänyt meidät reilusti ennen baarien sulkemisaikaa. Mutta aina se tulee kotiin ennen aamua. Bambi sanoo, että sen on pakko herätä kotona, koska se ei pidä ihmisistä aamuisin. Vaikka me puhutaan kaikesta, niin siitä me ei puhuta, mä kunnioitan sen yksityisyyttä. Mulla taas ei ole mitään ongelmaa kertoa sille omista toilailuistani. Kai se on joku synninpäästöjuttu.

Askeleet, kantapään tarmokas isku katuun. Bambi tulee, mistä lie, tukka takussa, iho lämpimänä. Se katsoo mua, nauraa, sanoo vakoojakseen. Ojentaa käntensä, vetää ylös. Kapuamme käsi kädessä loputtomat portaat toiseen kerrokseen. Bambi keittää teetä, kissa kiehnää Bambin jaloissa. Bambi tuo kupin ja menee suihkuun, melkein nukahdan ennen kuin Bambi tulee pehmeässä aamutakissa viereeni. Nukumme sylikkään, syntiset.

Sonia

Pakkaaminen edistyy hitaasti. Käsiin osuu jatkuvasti jokin vanha muisto, valokuva, kirje tai naurettava koriste-esine. Olo on jotenkin surkea, lapsuus ja nuoruus menee näihin laatikoihin. Pienessä yksiössä, jota viime viikonloppuna maalattiin isän kanssa, odottaa uusi tuntematon elämä.

Pikkusiskoilla on tyttöjen ilta. Se tarkoittaa popcornin ja halpojen meikkien tuoksua ja sokerihumalaista kiherrystä talon täydeltä. Kun kuulen ovikellon äänen, totean että minun on paras paeta. Ehdin pakata huomennakin, muuttoauto tulee vasta lauantaina. Heitän opinto-oppaat olkalaukkuun, ehkä katson niitä metrossa ja valaistun.

Illat alkavat hämärtää, bussi vie metrolle ja metro hurisee turvallisesti. Bambin mielestä metro tuntuu kulkupeliltä helvettiin, mutta minusta metrossa saa matkustaa kuin maaäidin keinussa. Vaikka olen odottanut kantakaupunkiin muuttamista, metron syli tuntuu äkkiä nostalgiselta. Kaikki ne aamut, jotka istuin tässä matkalla mäenpäälliseen kouluun, turvaan, jossa piti vain tehdä suurin piirtein niin kuin opettajat käsivät ja loppuaika oli ihanaa vapautta.

Otan yliopiston opinto-oppaan esiin, jotta vaikut-

taisi siltä, että pohdin asiaa. Ontto olo ei hellitä. En vieläkään tiedä, miksi hain lukemaan sosiologiaa. Se oli sopivan epämääräistä.

Olen monena yönä lueskellut kurssikuvauksia, enkä saa päätettyä mitään. En kai voi aloittaa viittä johdantokurssia samana syksynä? Kaikki sanovat, että on järkevää tehdä kielet alta pois, olen siis ilmoittautunut englannin tasokokeeseen ja ranskan kertauskurssille voidakseni sanoa tehneeni jotain. Täydellinen vapaus ei ole vapautta laisinkaan.

Bambin luona Laura ja Kai istuvat jo sohvalla luonnoslehtiöt sylissä. Olen pettynyt ja helpottunut, että Antti ei ole täällä. En ajattele Anttia nyt. Lattialla on pikaisia luonnoksia Kaista makuuasennossa, Laurasta kyykkyasennossa ja Pastorista, joka nukkuu kerällä kaotettujen kirjoituspöydän tavaravuoren päällä. Bambi istuu ikkunalaudalla ja kysyy, onko valmista. Laura vilkuilee Kain lehtiötä synkkänä. Lauran äiti on tunnettu kuvataiteilija, joka on lehdissä kertonut, ettei äitiys sopinut hänelle. Ehkä piirtäminen ei siksi ole Lauralle kevyttä, siinä on aina vertailun ja suorittamisen paino. Lauran äiti vihaa keskinkertaisuutta ja on siirtänyt vihansa tyttärensä. Laura heittää lehtiön syrjään, sanoo että Bambia on mahdoton piirtää. Kuvataidelukio ei välttämättä ollut Lauralle hyvä paikka. Minutkin se sai lopettamaan maalaamisen, meidän vuosikurssin tähtiä olivat Kai ja Antti. Lauran ja Bambin vuosikerrassa varmaan sitten jotkut toiset pojat. Kai on saanut piirroksen valmiiksi jo aiemmin ja katselee Bambia poissaolevana, on varmaan saanut jonkin ajatuksen kummallisiin maalauksiinsa. Kai saa

niitä aina välillä pienistä yksityiskohdista, olkapäistä tai kaatuneista maitolaseista. Laura sanoi joskus, että kadehtii Kain suhdetta maalaamiseen, että Kai vain maalaa niin kuin se olisi itsestään selvää. En ole ihan varma, onko Kaille mikään itsestään selvää, mutta onnellisin hän on maalatessaan.

En usko, että kukaan meistä on soittanut etukäteen, mutta tässä me silti olemme. Ihan niin kuin viime vuonna ja sitä edellisenä, kun kävimme kaikki vielä samaa koulua. Bambin ja Lauran kautta mekin olemme vielä hieman kiinni lukion turvallisessa maailmassa ilman painetta tehdä loppuelämän määrittäviä päätöksiä. Laitan Sörkan metrotasanteelta ostamani salmiakit kiertoon, Kai nousee istumaan ja alkaa kääriä sätkätupakkaa taitavin sormin, ensin Bambille, sitten itselleen. Laura kattaa eriparisia teekuppeja muoviselle tarjottimelle, jossa vääristyneet kissanpennut tavoittelevat ampiaista. Bambi tuo teepannun keittiösyvennyksestä. Pannun peittää Bambin rakas kananmuotoinen pannumyssy, jonka sen isä on kuulemma tuonut Neuvostoliitosta.

Jasmiinintuoksuinen tee joka kiertää käsistä käsiin kuin rituaalissa, huonoissa stereoissa Elviksen levy, kaikki on taas niin kuin olla pitää.

Kai

Olen oppinut siivoamaan melkein riittävän nopeasti tämän kolmesataaneliöisen toimiston, mutten koskaan saa valmista siinä kahdessa ja puolessa tunnissa, mistä siivousfirma mulle maksaa. Tästä huolimatta mulle huomautettiin viimeksi, etten ollut kiillottanut hanoja. Tänäpäin tahdon olla nopea, haluan baariin.

Kiillotan hanat ja toivon, että se aika, jolloin mun ei tarvitse enää siivota pukumiesten ja jakkunaisten jälkiä, koittaisi pian. Tai ylipäätään koittaisi. Äiti on palvellut koko ikänsä muita, vaikka onhan sairaanhoitamisessa toki hienompiakin aspekteja kuin siivoamisessa. Sairaalassa sentään rikkaat ja köyhät ovat samassa asemassa. Ainakin melkein. Ainakin Suomessa. Toivon välillä, että voisin olla kuin ne kundit, jotka sulavasti sujauttavat suoraan lukiosta opiskelemaan tuotesuunnittelua ja muita varmoja aloja. Ne, joita ei riivannut halu maalata, tarve tehdä taidetta. Vaikka kaikesta tästä on mahdoton puhua, kun se tuntuu niin naurettavalta ja pompöösiltä. On sietämätön ajatus, että olisin töissä, jossain tällaisessa toimistossa vaikka, jossa aikani olisi jonkun toisen ja kaikki tekemäni hyödyttäisi jotain epämääräistä tahoaa, osakkeenomistajia tai jotain. On riittävän vaikea haluta elää näissä olosuhteissa, mutta mulla on sentään jumala jota palvella.

Jumala tai virta, johon astun, kun maalaaminen sujuu. Kaikki asioita, joita ei voi sanoa ääneen kuulostamatta papilta tai idiootilta.

En kestä suurinta osaa akatemialaisista, en tunnista taidetta niiden taidepuheesta. Onhan siellä ihan ihmissiäkin, mutta aika usein epäilen tätä koko konseptia, että opiskellaan taiteilijoiksi. Pakko sinne oli hakea, sillä tässä maassa on liki mahdotonta tulla vakavasti otettavaksi taiteilijaksi, jos et käy oikeaa koulua, niin suuri on usko koulutuksen voimaan. Ei auta, vaikka kävisi paremman koulun jossain muualla maailmassa, ilman kotimaisia leimoja ei ole kukaan, koska ei tunne ketään. Parasta koulussa on työtila ja lupa maalata päätoimisesti ja siivota sivutoimisesti. Opintotuki ei riitä elämiseen, ei edes vaikka asun enimmäkseen luvatta työhuoneella ja käyn vain suihkussa äidin työsuhdekaksiossa Marian sairaalan kupeessa. Yritän käydä siellä, kun se ei ole kotona. Se on meidän dynamiikka, se haluaa liian lähelle, mä pyristelen kauemmas ja tunnen siitä huonoa omaatuntoa.

Toimisto on siivottu ja pitää roudata enää roskasäkit. Kun hissi laskeutuu pohjakerrokseen ja ovet avautuvat parkkihalliin, sieraimiin lehahtaa kuvottava haju. Raahaan säkkejä maata pitkin. Kun nostan ensimmäisen säkin roskalaatikkoon, sen pohjasta valuu jotain liejua päälleni. Jossain on hajonnut viemäriputki. Haisen siis ihmisen paskalta. Vittu. Kun pääsen ulos lämpimään iltaan Kaisaniemenkadulle, yritän pyyhkiä tennareitani asfalttiin, sitten Ateneumin vieressä olevaan nurmikon kaistaleeseen. Hey ladies, täältä tullaan.

Mietin hetken hakisinko Asematunnelista pussikaljaa, vielä ehtisi. Mutta jos haisee ulosteelta, ei ehkä kannata lisätä yhtälöön omien kaljojen juomista baarissa, oli miten köyhä hyvänsä. Ehkä vanhan rahan Johannes tai uuden rahan Antti on hövelillä tuulella ja tarjoaa sitten, kun omat rahat loppuu. Niillä käy siivoajat, mä siivoan, siinä meidän ero. Kävelen Mikonkatua Espalle, sieltä kurvaan Larun bussien lomitse ylämäkeen. Erottajassa ei näy tuttuja, jatkan Imaamiin, sillä on keskiviikko ja keskiviikkoisin me yleensä ollaan näillä kulmilla eikä Kallion räkälöissä. Paikka on täynnä kantajengiä mustissaan. Tiskiä vastapäätä olevan pöydän äärestä, Mikon ja Johanneksen välistä, bongaan Bambin kiiltävät silmät ja punehtuneet posket. Tulee lämmin olo. Se huolii mut viereensä vaikka viemärihajuksena.

”Me tiesimme kaiken elämästä ja rakkaudesta. Meillä oli yhteinen tapa puhua, yhteiset mielipiteet ja yhteiset pelot. Me halusimme sulautua yhteen ja onnistuimme siinä melkein. Me juhlimme viimeistä päivää ja sammuimme vieretysten. Maailma surisi ympärillämme tahtoen mukaan. Me katsoimme toistemme ohi hämmentyneinä, eksyneinä.”

KANSI: HILLA SEMERI

9 789510 478998

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-47899-8